

عکس: رضا سهرتانی

موسیقی را به صورت خودآموز آموختم

فرح الله علیپور

نوازنده کمانچه و از بساده نوازان موسیقی مقامی لرستان است و در کنار هنر نوازندگی، از خواننده‌های سرشناس موسیقی این منطقه نیز محسوب می‌شود. علیپور ۲۱ ساله در یکی از روستاهای خوش آب و هوای خرم آباد به دنیا آمد، دیاری که مهد هنر و کمانچه است و این ویژگی سبب شد، فرح علیپور هم مانند دیگر هنرمندان از همان دوران کودکی به سوی موسیقی گرایش پیدا کند: «من ۶۲ سال سن دارم و از همان دوران کودکی موسیقی را به صورت خودآموز آموختم و هیچ گاه استادی برای آموزش نداشتم. در واقع علاقه‌ام به این هنر سبب شد این مسیر را انتخاب کنم اگرچه خانواده مخالف این دیدگاه من بود

ساقی»، «داغ شقایق»، «میراث عشق»... و نکته قابل توجه این است که نگاه جدی به موسیقی مقامی لرستان داشته و در آثارش کارهایی را جمع‌آوری و اجرا کرده که مربوط به گذشته‌ها بوده و به نوعی با موسیقی نسل قدیم و امروز پیوندی دلنشین ایجاد کرده است: «برخی از آلبوم‌هایی که جمع‌آوری کرده‌ام مربوط به موسیقی‌های قدیم است و می‌توان گفت تقریباً از یاد رفته و تنها در خاطر نسل گذشته باقی مانده بود اما تلاش من این بود این آثار به نوعی بازآفرینی و احیا شوند و در دسترس مردم و همشهریانم قرار دادم و بسیار مورد استقبال قرار گرفت.»

فرح علیپور در سال ۱۳۹۴، از سوی شورای ارزشیابی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نشان درجه یک هنری دریافت کرد و طی این سال‌ها علاوه بر برگزاری تور کنسرت در شهرهای مختلف ایران، اجراهای متعددی در آلمان، فرانسه، بلژیک، انگلیس، سوئد، نروژ، دانمارک، استرالیا، عراق و دوبی داشته است و البته در کنار آن به امر تدریس هم می‌پردازد: «دروسی که آموزش می‌دهم هم مربوط به کتاب‌های هنرستان و هم کتاب‌هایی است که خودم نوشته‌ام و تلفیقی از شعر و موسیقی است و بنا به سلیقه و علاقه هنرجو آموزش می‌دهم.»

عکس: پیمان

او دغدغه موسیقی اقوام دارد: «هنرمندانی که به حرفه موسیقی مشغول هستند و در این عرصه فعالیت می‌کنند می‌دانند طی این سال‌ها موسیقی فراز و فرودهای بسیاری داشته اما موسیقی اقوام ما مورد بی‌مهری و کم‌لطفی مسئولان قرار گرفته و آن طور که شایسته و لازم است از موسیقی نواحی ایران حمایت نشده است و اگر تا به امروز این موسیقی توانسته زنده بماند و کارهایی صورت گرفته بواسطه تلاش خود هنرمندان این عرصه بوده است.»

علیپور در این سال‌ها اجراهای مختلفی هم در جشنواره موسیقی فجر داشته و به گفته خودش توانسته مقام‌های بسیاری هم کسب کند اما گویا در در این سال‌ها به هنرمندان پیشگام کم توجهی شده و از افراد دیگری دعوت کرده‌اند و مدت‌ها بسیاری است که در این جشنواره حضور و اجرا ندارند: «تجلیلی از هنرمندان وظیفه مسئولان فرهنگی است و با برگزاری این برنامه‌ها به نوعی دلگرمی برای آنها به‌وجود می‌آورد.»

تختین آلبوم کمانچه نوازی او سال ۱۳۴۸ در صفحه‌های گرامافون «دختر دهاتی» و «کیزه و شو» به خوانندگی بهمن اسکینی ضبط شد و طی سال‌ها فعالیت هنری اش آلبوم‌های بسیاری تولید و منتشر کرد آثاری همچون: «تال»، «شادیدانه»، «تنگ»، «دالکه» (به خوانندگی رضا

شرکت‌کنندگان بخش موسیقی نواحی سی و هفتمین جشنواره موسیقی فجر از لزوم توجه بیشتر به این بخش می‌گویند

نگاه جدی متولیان فرهنگی به موسیقی اقوام ایران

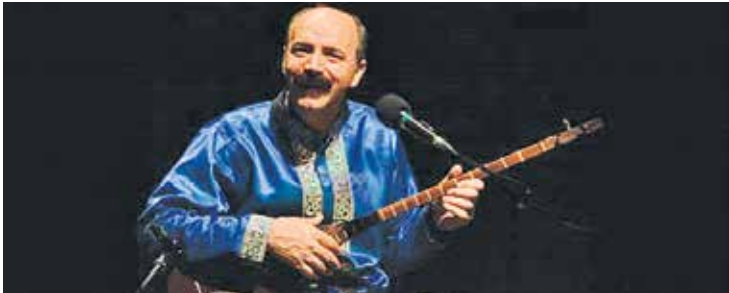
لیلا نجفی خبرنگار

سی و هفتمین جشنواره موسیقی فجر در حالی برگزار می‌شود که ۱۱۳ اجرا به موسیقی مقامی و اقوام ایران اختصاص دارد، باید برای همین توجه اندک هم خرسند بود چرا که هنوز میراث‌داران این گونه موسیقایی، با رنج سختی آن را از گزند آفات حفظ کرده‌اند. موسیقی غنی و سرشار از ظرفیت که نیازمند توجه بیشتر مسئولان امر است. این دوره از جشنواره بعد از یک دوره برگزاری آنلاین به‌خاطر پاندمی کرونا به صورت حضوری از ۲۲ بهمن آغاز به‌کار کرد. شاید در اختتامیه سی و پنجمین جشنواره موسیقی فجر که مصادف با ورود کووید-۱۹ به تهران بود، کمتر کسی فکر می‌کرد این جشنواره با شرایط امروز

برگزار شود و بر این اساس سی و ششمین دوره این جشنواره به صورت آنلاین برگزار شد و در این دوره هشت گروه موسیقی نواحی به صحنه رفتند، اما در جشنواره امسال، بخش موسیقی نواحی پررنگ است و گروه‌هایی از مناطق مختلف ایران نظیر کرمانشاه، لرستان، کردستان، آبدان، خراسان رضوی، سیستان و بلوچستان، تربت جام و بندرعباس در فرهنگسرای ارسباران روی صحنه می‌روند. با توجه به اهمیت موسیقی مقامی و موسیقی اقوام ایران نگاهی ویژه داریم و نقطه نظر شرکت‌کنندگان این بخش را درباره جشنواره فجر به اشتراک گذاشته‌ایم.

موسیقی نواحی ایران بسیار غنی است

«حیدر کاکی»، نوازنده تنبور، تار و سه‌تار و آهنگساز که در سی و هفتمین جشنواره موسیقی در بخش موسیقی نواحی اجرای برنامه داشت، آواز شادخوشینی، مرگانی «مژگانی»، آواز غریبی، شیرین و فرهاد و شلیبر «لاله واژگون» را در این جشنواره روی صحنه برد. این نوازنده برجسته تنبور درباره دیده شدن موسیقی اقوام در این جشنواره به «ایران» گفت: موسیقی اقوام ایران نیازمند توجه بیشتر است. باید در مورد ابعاد کار افرادی که به صورت تخصصی این ژانر موسیقی را کار می‌کنند صحبت شود. من به عنوان یک نوازنده تنبور دوست دارم در مورد مقام‌هایی که اجرا می‌کنم صحبت کنم، این موسیقی مخصوص «تنبور» به عنوان موسیقی برجسته به آن پرداخته می‌شود و تنبور بیشتر به عنوان یک ساز ملی شناخته می‌شود. من در ایران و سراسر جهان شاگردانی دارم و تعداد زیادی از این افراد این ساز را می‌نوازند بنابراین باید بیشتر در مورد این کارها در جشنواره موسیقی فجر صحبت کرد و آن را مورد بررسی قرار داد.

این مدرس ساز تنبور بر حمایت دست‌اندرکاران جشنواره موسیقی فجر از موسیقی مقامی و موسیقی ملی ایران تأکید کرد و خواست که متولیان جشنواره شناخت بیشتری از موسیقی اقوام ایران داشته باشند و بتوانند درباره آن صحبت کنند و گفت: من از زمانی که ۱۸ ساله بودم در جشنواره موسیقی فجر شرکت کردم اما در همه دوره‌ها یک عده افراد داور و دست‌اندرکار بودند و هستند و انگار بجز این چهارها ما در موسیقی کسی را نداریم. من با شک و تردید در

جشنواره شرکت کردم و گفتم باید حرکتی کنیم اگر ما هم از جشنواره فجر دوری کنیم موسیقی ملی ما چه می‌شود؟! در جشنواره موسیقی فجر به موسیقی پاپ بیشتر توجه کرده‌اند. در گذشته اساتیدی مثل استاد شجریان، شهرام ناظری و... و زنه‌هایی برای جشنواره فجر بودند اما امروز شاگردان آنها هم از جشنواره دوری می‌کنند.

حیدر کاکی با اشاره به این نکته که موسیقی اقوام ایران غنی و پر از استعداد است، می‌گوید: موسیقی نواحی ایران موسیقی بسیار غنی است در موسیقی خراسان، کردستان، لرستان، مازندران و دیگر مناطق ایران استعدادهای جوان زیادی وجود دارند. من به عنوان داور جشنواره موسیقی جوان می‌بینم که استعدادها شگرفی در این گونه موسیقی داریم، جشنواره موسیقی جوان، هدفمند این جوانان را تربیت می‌کند تا به اهداف مورد نظر دست یابد

تعامل بیشتر با هنرمندان موسیقی اقوام

یکی از گروه‌هایی که در جشنواره امسال به صحنه می‌رود گروه موسیقی «ندای تفتان» از سیستان و بلوچستان است. این گروه روز ۲۵ بهمن در فرهنگسرای ارسباران اجرا دارند. «محمد ریگی پناه»، سرپرست گروه ندای تفتان سیستان و بلوچستان در معرفی این گروه توضیح داد: گروه موسیقی ندای تفتان بیش از ۱۵ سال سابقه فعالیت موسیقایی، آموزشی و ساخت سازهای محلی دارد و در قالب سه گروه کار می‌کند: گروه حماسی نوازان که متشکل از سازهای «قیچک»، «تنبور» و «دهلک» است و متشکل از اساتید پیشگام موسیقی بلوچ است، گروه دوم که در سی و هفتمین جشنواره موسیقی فجر که برای نخستین بار به صحنه فجر می‌آیند دو برادر نوازنده هستند که سازهای «پنچو»، «دهلک» و «تنبور» می‌نوازند، اینها شاگردان من هستند و قطعات موسوم بهار، کوهان (کوه‌ها)، چمر و دینت (ابرها) می‌آیند، گلین ایران (ایران گلستان)، سیاه‌تهرین شپ (شب تارک) و یه چه حالی بو (خری در راه است) را اجرا خواهند کرد.

سرپرست گروه موسیقی ندای تفتان که سابقه آموزش موسیقی بلوچی دارد با اشاره به اینکه ادارات ارشاد استان‌ها فراخوان جشنواره موسیقی فجر را اعلام نمی‌کنند، گفت: متأسفانه اداره ارشاد استان‌ها فراخوان را اعلام نمی‌کنند و ما تنها از طریق سایت انجمن موسیقی در جریان برگزاری جشنواره فجر قرار گرفتیم و از طریق ثبت‌نام در

سایت در جشنواره شرکت کردیم، شاید اگر من عضو انجمن موسیقی استان سیستان و بلوچستان نبودم هرگز توجه برگزاری این رویداد نمی‌شدم. محمد ریگی پناه حضور در جشنواره موسیقی فجر را باعث تعامل بیشتر هنرمندان موسیقی اقوام ایران می‌داند و می‌گوید: حضور گروه‌های موسیقی اقوام ایرانی در کنار یکدیگر در جشنواره موسیقی فجر سبب می‌شود که موسیقی نواحی رشد بیشتری داشته باشد. در جشنواره موسیقی نواحی ما در هنرمندان خراسانی آشنا شدم و از آنها بسیار یاد گرفتم؛ من در موسیقی خراسان اصالت چندین ساله موسیقی سیستان و بلوچستان را پیدا کردم. گروه موسیقی مقامی (محلی ترکمن) در سومین شب سی و هفتمین جشنواره موسیقی در ارسباران به صحنه می‌روند، این گروه موسیقی

متولیان، موسیقی اصیل ایرانی را حمایت کنند

«ابراهیم جرجانی» درباره حضور در جشنواره موسیقی فجر می‌گوید: خوشبختانه از سال ۱۳۶۵ هر سال در جشنواره موسیقی فجر و حتی بخش رقابتی این جشنواره شرکت کرده‌ام. توفیق این را داشتم که در تمامی جشنواره‌های موسیقی اقوام حضور داشته باشم؛ حضورمان در جشنواره فجر پرشکوه بوده است.

این نوازنده دو تار درباره بهتر دیده شدن موسیقی اقوام ایران در جشنواره موسیقی فجر می‌گوید: متولیان امر هر قدر بتوانند موسیقی اصیل ایرانی را حمایت کنند و به آن ارزش و اعتبار بدهند بهتر است، ما با تلاش بسیار در میان همه‌های فرهنگی موسیقی قومی را حفظ کرده‌ایم. حفظ گونه‌های موسیقی قومی یک ضرورت است، از اینکه مسئولان دارند برای موسیقی اصیل ما زحمت می‌کشند و می‌خواهند این موسیقی را به جایگاه اصلی اش

بگردانند من از آنها سپاسگزارم. «ابراهیم جرجانی» برگزار می‌کند. اگر جشنواره‌هایی چون فجر حضور اقوام ایرانی در این رویداد را باعث اتحاد و همدلی اقوام ایرانی می‌داند و می‌گوید: این جشنواره اقوام ایرانی را به هم وصل می‌کند و

انگیزه مضاعفی را در میان هنرمندان موسیقی اقوام ایجاد می‌کند. اگر جشنواره‌هایی چون فجر بیشتر برگزار شوند باعث همفکری، همدلی و همدلی اقوام ایرانی می‌شود و همین به رشد و توسعه موسیقی کمک می‌کند.

را برگزار کرده است. سرپرست این گروه لیلا نجفی است که با اجرای قطعاتی از موسیقی ایرانی و موسیقی محلی میزبان مخاطبان شان در جشنواره بودند. نهال که تاکنون کنسرت‌های بسیاری را برگزار کرده است رویکردش توجه به موسیقی ایرانی و بومی است و نکته قابل تأمل در این گروه، حضور نوازندگانی چون نیوشا بریمانی به عنوان رهبر ارکستر و مینو قاسم پور به عنوان نوازنده قانون است، چرا که نیوشا بریمانی که در این گروه در جایگاه رهبر ارکستر حضور دارد، با گروه خودش نیز در جشنواره حضور دارد که مینو قاسم پور نیز یکی از نوازندگان اصلی گروه‌اش است. در حال حاضر گروه‌های بی‌شماری از نوازندگان و خوانندگان زن در کشورمان فعال هستند که جای خالی آنها در جشنواره موسیقی فجر کاملاً محسوس است. ای کاش مدیران و برگزارکنندگان جشنواره با تغییر نگاه به جایگاه این گروه‌ها، توجه بیشتری به حضور چنین گروه‌هایی داشته باشند که با مشکلات عدیده تلاش دارند در حرفه خود ماندگار باشند.

گروه نومه

گروه نومه با محوریت موسیقی ایرانی شکل گرفته است اما با نگاهی به کارنامه هنری آن ورود به موسیقی پاپ نیز قابل مشاهده است به‌طوری که آلبوم نومه با تمرکز بر موسیقی پاپ تولید شده است که به گفته نیوشا بریمانی برای دربرگیری سلیقه‌های موسیقایی مخاطبان مان در برخی کارها رویکردمان را تغییر دادیم اما شاکله اصلی همان موسیقی ایرانی است.

نهال سومین گروه موسیقی بانوان است که در روز اول جشنواره موسیقی فجر اجراایش را آغاز کرده است. کنسرت‌های متعدد در تهران برپا کردند و البته اجرا ویژه بانوان نیز از فعالیت‌های اصلی گروه نومه است.